

La memòria no és igual arreu

Publicat per [Interacció](#) [1] el 11/01/2019 - 16:07 | Última modificació: 14/08/2026 - 08:49

Què fem amb els passats que una societat voldria oblidar?

Oblidar forma part de la memòria individual. La memòria col·lectiva funciona d'una altra manera: allò que una societat recorda, oblida o deixa fora del relat comú depèn també de les decisions que pren sobre el seu passat.

La memòria històrica no es construeix igual a tot arreu. Depèn de les polítiques públiques, de l'educació, dels memorials i els nomenclàtors, del debat social i també de les formes culturals amb què una societat representa els seus episodis més conflictius. Hem reunit alguns d'aquests àmbits per plantejar una qüestió: **què explica d'una societat la manera com recorda i fa memòria del seu passat?**

El primer nivell és el de l'espai públic. Els memorials i els noms dels carrers no són simples elements del paisatge urbà. Determinen quins noms, episodis i figures formen part de la memòria quotidiana d'una comunitat. El debat sobre el nomenclàtor mostra que retirar, mantenir o substituir un nom també és prendre una posició sobre allò que es vol reconèixer i transmetre.

L'educació constitueix un altre espai decisiu. El que s'explica a les aules, la importància que s'hi dona i la manera com es construeix el relat històric contribueixen a formar la memòria de les noves generacions. Per això la memòria democràtica no depèn només de disposar de monuments o commemoracions: també necessita coneixement històric i capacitat per interpretar-lo.

La relació amb el passat es manifesta igualment en la cultura. L'humor, el cinema o l'art poden obrir noves maneres d'apropar-se a episodis traumàtics, i també poden provocar reaccions especialment fortes quan el tema continua sent proper o quan el procés de reparació i elaboració de la memòria no està resolt. L'entrada original proposava precisament aquesta pregunta a partir d'un monument i d'una pel·lícula.

El vídeo «**No és igual arreu**» remet a *Los colonos del Caudillo*, documental de Lucía Palacios i Dietmar Post estrenat el 2013. El seu interès per a aquesta lectura és directe: la memòria del franquisme continua inscrita en els llocs, els noms i els relats que formen part de la vida quotidiana.

L'altre cas ens porta a la memòria de l'Holocaust. El projecte **Yolocaust**, de Shahak Shapira, va intervenir sobre les fotografies de visitants del Memorial als Jueus Assassinats d'Europa, a Berlín, que hi apareixien en actituds lúdiques o descontextualitzades. La confrontació amb imatges dels camps d'extermini posava en evidència la distància entre el significat d'un espai de memòria i l'ús que en poden fer els seus visitants. L'article de *Catorze* recupera aquesta qüestió sota el títol «L'Holocaust frivolitzat». [L'Holocaust frivolitzat. Catorze](#) [2]

L'objectiu d'aquesta reflexió no és tant oferir una teoria sobre la memòria històrica com recordar-nos que **oblidar no és només una qüestió individual**. Les societats construeixen les seves memòries a través de decisions concretes: què s'ensenya, què es commemora, quins noms ocupen els carrers, quins espais es preserven i quins relats entren en circulació.

Aquesta perspectiva també permet mirar d'una altra manera les reaccions davant de l'humor o la representació artística de fets traumàtics. Potser la qüestió no és simplement determinar què es pot convertir en humor i què no. També cal preguntar-se **què fa que determinats passats continuïn sent socialment sensibles i quins processos de reparació, reconeixement o elaboració col·lectiva hi ha hagut abans**.

La memòria històrica, en definitiva, no és un patrimoni que una societat rep passivament. És una construcció permanent. I el que fem amb aquesta memòria diu alguna cosa sobre la societat que som.

Per continuar llegint

Memorials i nomenclàtors

[Martí Marín, «Nomenclàtor, memòria ciutadana i exaltació»](#)[3]

Educació

[«Memòria històrica, assignatura pendent a Espanya», elDiario.es](#)[4]

Vídeos

Los colonos del Caudillo

Tràiler de *Los colonos del Caudillo* (2013), de Lucía Palacios i Dietmar Post.

He Is Back – credits

Material relacionat amb *Look Who's Back*, que introdueix la sàtira i la cultura mediàtica en la representació d'una figura traumàtica de la història europea.

"El poble que oblida la seva història està condemnat a repetirla"

George Santayana

Categories: Article

Categories: Articles i anàlisi

Etiquetes: patrimoni cultural

Etiquetes: educació i cultura

Etiquetes: valor públic de la cultura

Etiquetes: estudis socials de la cultura

Etiquetes: pensament cultural

- [5]

URL d'origen: <https://interaccio.diba.cat/blogs/2019/desmemoria>

Enllaços:

[1] <https://interaccio.diba.cat/members/interaccio>

[2] https://www.catorze.cat/art/l-holocaust-frivolitzat_132599_102.html

[3] <https://www.isabadell.cat/opinio/nomenclator-memoria-ciutadana-i-exaltacio-per-marti-marin-109773/>

[4] https://www.eldiario.es/sociedad/memoria-historica-asignatura-pendiente-espana_1_2077317.html

[5] <https://interaccio.diba.cat/node/7851>